

ASEF in Slovensko društvo za evropsko pravo (SDEP)

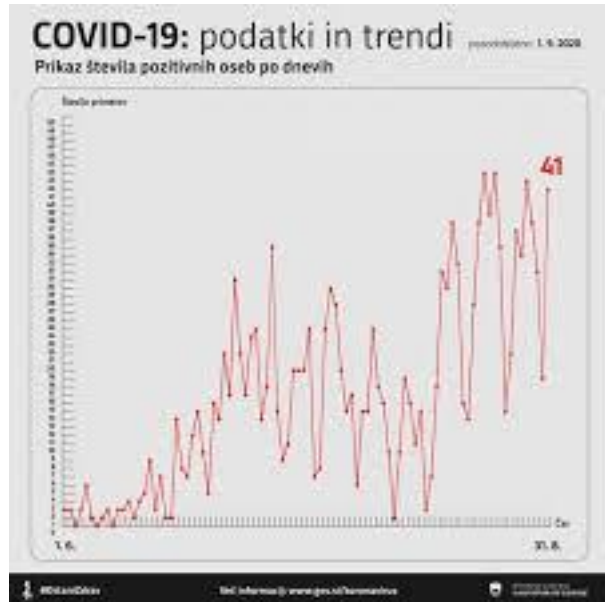
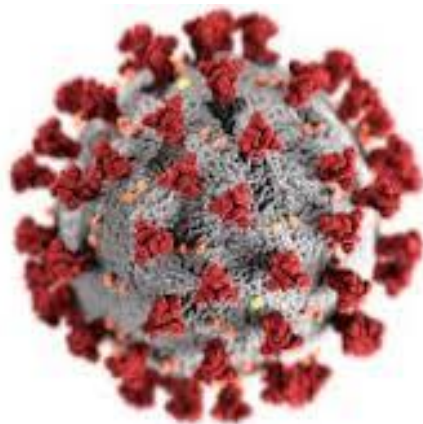
**KORONA KRIZA
IN
TEMELJNE/ČLOVEKOVE PRAVICE
Z VIDIKA PRAVA EU**

Prof. Verica Trstenjak

Vienna(Austria)/Ljubljana (Slovenia)

BIVŠA GENERALNA PRAVOBRANILKA NA SODIŠČU EU

Korona in temeljne/človekove pravice

Korona in temeljne/človekove pravice: izhodišča/teze

- Problem
- Zdravniki (samo zdravniki lahko predlagajo ukrepe)
- Raziskave kot pomoč ukrepom (npr. Stanford)
- Ukrepi v praksi (predlog zdravniki, odlocijo politiki)
- Samo sodnik lahko odloci, ali gre za utemljen poseg v pravico (sorazmernost)

Vsebina

I. Uvod

II. Temeljne pravice v EU

- EU Listina o temeljnih pravicah
- Temeljne pravice
- Primeri iz sodne prakse Sodišča EU – Luxemburg (primer zdravje)

III. Korona in temeljne pravice

IV. Odgovornost in pravno varstvo glede korona krize

V. Evropsko sodišče za človekove pravice (Svet Evrope)- Strasburg in korona

VI. Sklepno

Study: New book- *Intersentia online (2020)*

My article: *The Corona Crisis and Fundamental Rights from the Point of View of EU Law*

The book is available here:

[https://www.intersentiaonline.com/bundle/coronavirus-and-the.](https://www.intersentiaonline.com/bundle/coronavirus-and-the)

Free for a limited time

Coronavirus and the Law in Europe

Ewoud Hondius, Marta Santos Silva, Andrea Nicolussi, Pablo Salvador Coderch, Christiane Wendehorst and Fryderyk Zoll (eds.)

States introduced *ad hoc* legislation to fight the COVID-19 pandemic that endangered the health and life of citizens. It impacted businesses, the labour market and consumers. This regulatory activity of European states and its consequences is depicted in the project through papers of renowned European scholars and practitioners.

Temeljne/človekove pravice: terminolosko

Sodišče EU-
27 držav

- EU: Temeljne pravice
- Države (ustave), Svet Evrope (Strasbourg), OZN:
Človekove pravice

ESČP-
47 držav

Terminolosko pojasnilo

Temeljne
pravice

EU

Človekove
pravice

Države
(ustave)

Svet Evrope,
Strasburg
(EKČP)

Razlika:

TEMELJNE
(EKONOMSKE)
SVOBOŠČINE

II. Temeljne pravice v EU

Listina EU o temeljnih pravicah

(od 1.12.2009)

Listina kot **evropska ustava** glede temeljnih pravic

DISKRIMINACIJA

Citiranje in razmnoževanje dovoljeno le s soglasjem avtorice.

Listina EU o temeljnih pravicah

Charta der Grundrechte der EU

Charter of Fundamental Rights of the EU

Charte des droits fondamentaux de l'UE

“Majhna knjiga velikih pravic”

Listina: 54 členov

Spoštovanje zasebnega
in
družinskega življenja

Lastninska
pravica

Pravice
otroka

Varstvo
osebnih podatkov

Svoboda
gospodarske
pobude

Pravica
do azila

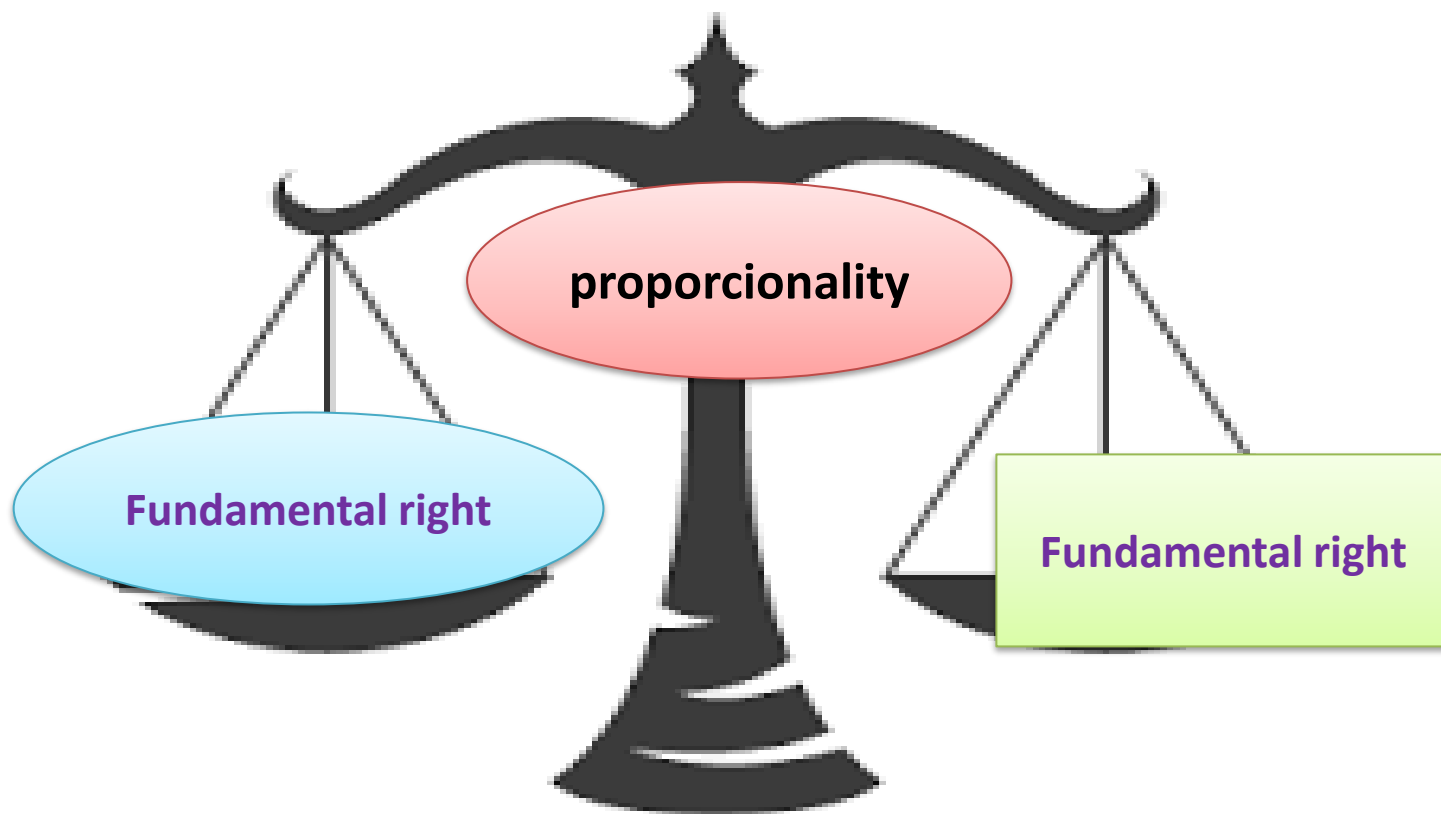
PDEU: 358 členov

Prof.dr. V. Trstenjak: Avtorsko
zaščiteno. Citiranje in razmnoževanje
dovoljeno le s soglasjem avtorice.

EU Listina

- Temeljne pravice so uvrščene v naslednja poglavja (naslove):
 - Dostojanstvo
 - Svoboščine
 - Enakost
 - Solidarnost (*socialne pravice, zaposlenih*)
 - Pravice državljanov (*na ravni EU*)
 - Sodno varstvo

Fair Balance – different fundamental rights

Omejitev temeljnih pravic:

pravna podlaga: 52.čl. Listine

Kakršno koli **omejevanje** uresničevanja pravic in svoboščin, ki jih priznava ta listina, mora biti predpisano **z zakonom** in spoštovati **bistveno vsebino** teh pravic in svoboščin. Ob upoštevanju **načela sorazmernosti** so omejitve dovoljene samo, če so potrebne in če dejansko ustrezajo **ciljem splošnega interesa**, ki jih priznava Unija, ali če so potrebne zaradi zaščite pravic in svoboščin drugih

Omejitev temeljnih pravic:

SORAZMERNOST

52.čl. Listine

DVA BISTVENA ELEMENTA:

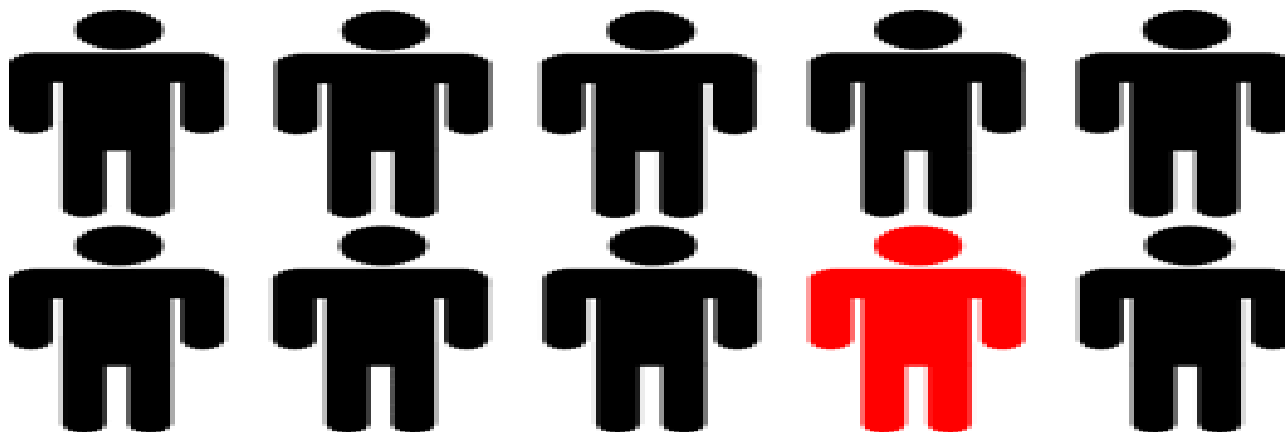
- **PRIMERNOST** (*appropriateness, die Geeignetheit*)

IN

- **NUJNOST** (*necessity, die Erforderlichkeit*)

EU Listina: Preambula (6.odst.)

„Uživanje teh pravic je povezano z **odgovornostmi in dolžnostmi do soljudi, človeške skupnosti in prihodnjih generacij.**“

PRIMERJAVA: USTAVA RS:

Človekove pravice: omejitve

Ustava RS, 1. in 2. odst. 15. čl.:

„Z zakonom je mogoče predpisati način uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kadar tako določa ustava, ali če je to nujno zaradi same narave posamezne pravice ali svoboščine.

Človekove pravice in temeljne svoboščine so omejene samo s pravicami drugih in v primerih, ki jih določa ta ustava.“

Listina, zdravje in sodna praksa Sodišča EU (Luxembourg)

**Constitutional
court?**

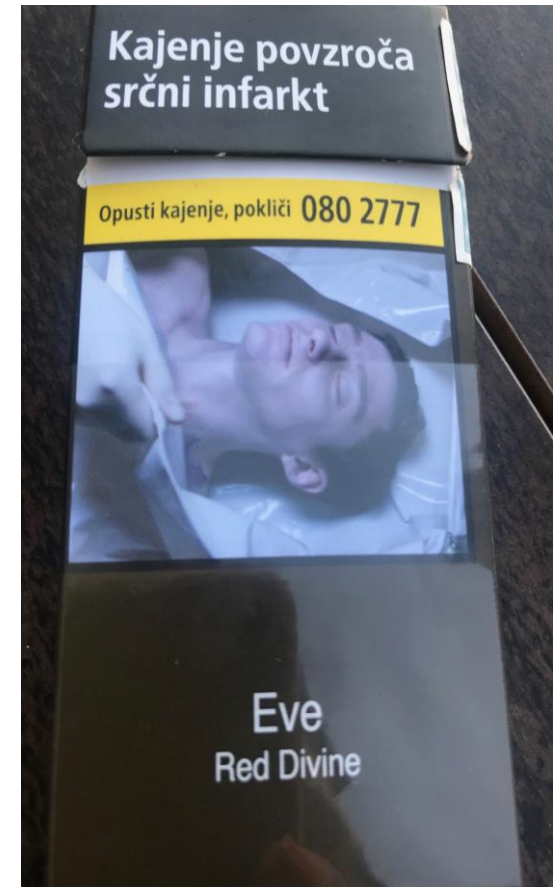
**Supreme
court?**

Listina, zdravje in sodna praksa Sodišča EU

- C-547/14, **Philip Morris** (and C-358/14, Poland v Parliament and Council)

Problem:

- Proizvodnja, predstavitev in prodaja tobačnih izdelkov
- Zdravje in omejitve drugih pravic

C-547/14, Philip Morris Problem

- Direktiva 2014/40/EU o proizvodnji, predstavitvi in prodaji tobačnih in povezanih izdelkov
- Sporne določbe
 - o embalaži in označevanju
 - prepoved mentolovih cigaret
 - prepoved elektronskih cigaret

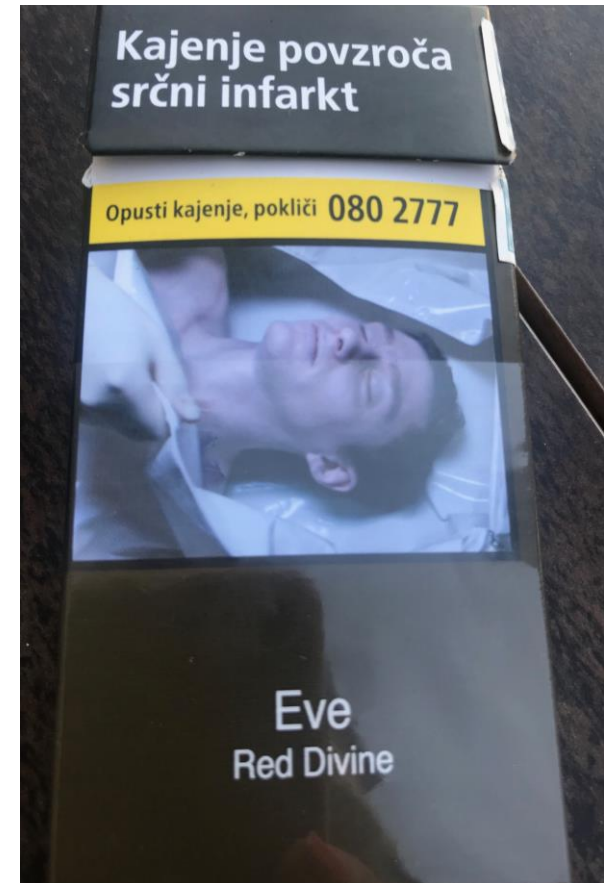
Problem:

- kršeno načelo sorazmernosti in/ali člen 11 Listine?

C-547/14, *Philip Morris* *Problem*

Problem:

zahteva, da zdravstvena opozorila pokrivajo 65 % zunanje sprednje in zadnje površine zavojevčka in kakršne koli zunanje embalaže

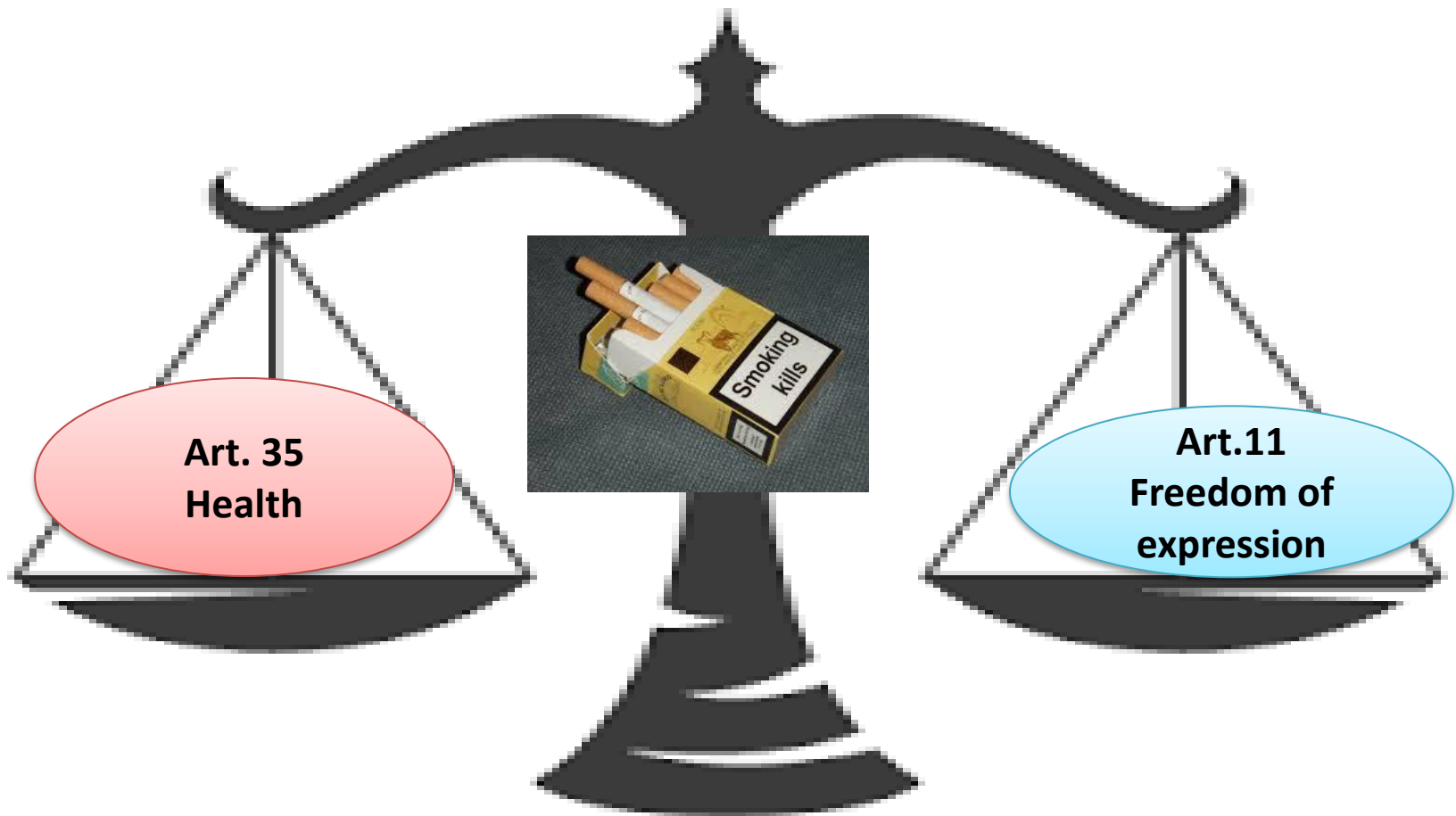
C-547/14, *Philip Morris*

Pravni okvir: Listina

- 35. člen: varovanje zdravja
- 11. člen: svoboda izražanja in obveščanja
- 52. člen: omejevanje pravic (*zakon, sorazmernost, ect*)
- **Pravično ravnotežje** (*Fair balance*): *med pravico obveščanja ter zahtevami varovanja zdravja*

C-547/14, *Philip Morris*

*Packaging of tobacco products, health care, and
proportionality*

C-547/14, *Philip Morris* *Sodba Sodišča EU (4 May 2016)*

- Direktiva je veljavna

sorazmernost

- Sorazmernost:

Zakonodajalec Unije ni presegel meje tistega, kar je primerno in potrebno, z določitvijo, da mora imeti vsak posamezni zavojček ali zunanja embalaža sestavljena zdravstvena opozorila, ki jih tvorita eno od sporočil in ustrezna barvna fotografija, ki morata pokrivati 65 % zunanje površine na sprednji in zadnji strani posameznega zavojčka.

III. Korona in temeljne pravice

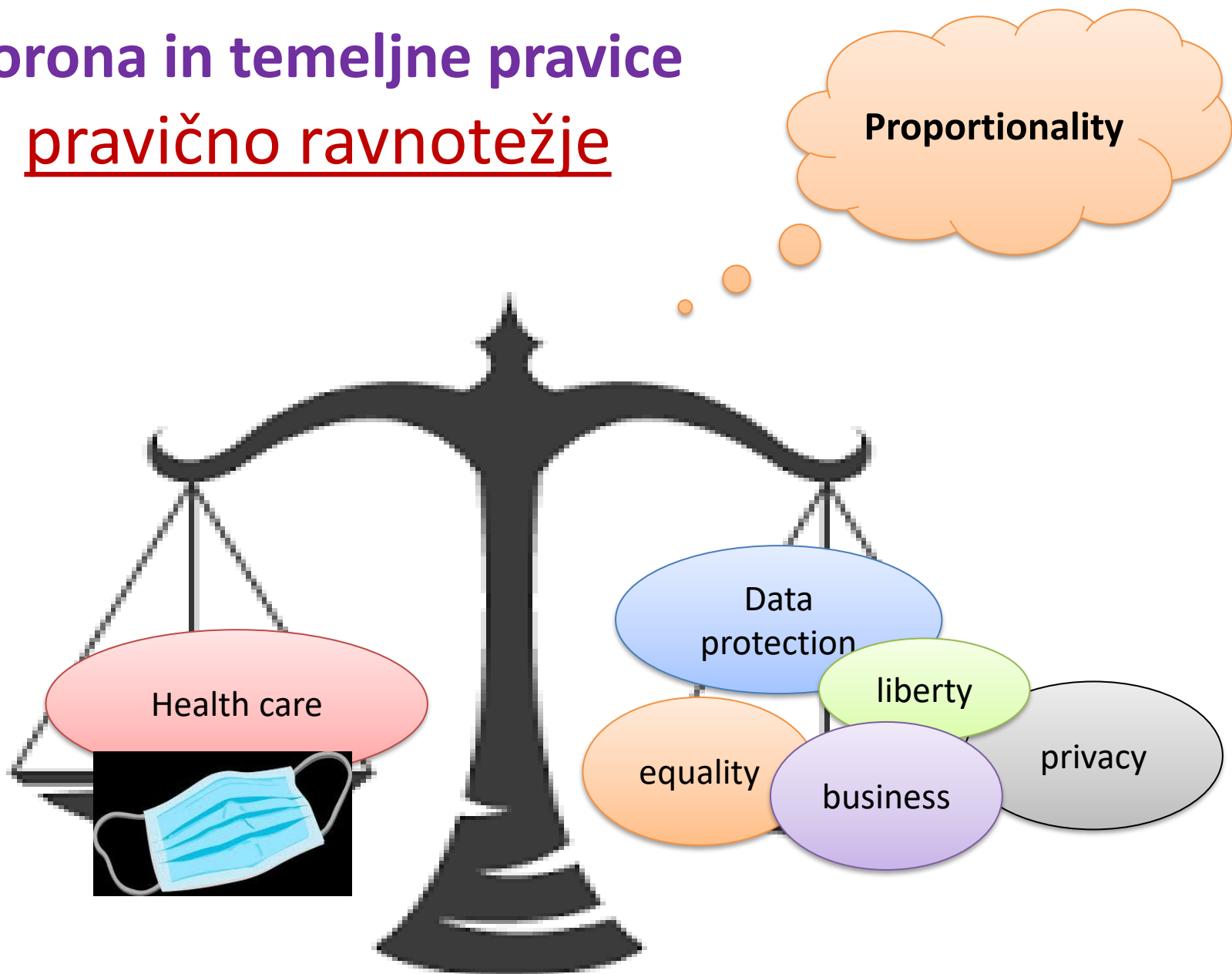
dovoljeno le s soglasjem avtorice.

EU Listina in bistvene pravice v korona krizi:

- Pravica do življenja: 2. člen
- Človekovo dostojanstvo, 1.člen
- Varovanje zdravja: 35. člen
- pravica do svobode in varnosti, 6. člen
- Varstvo osebnih podatkov: 8. člen
- Svoboda zbiranja, 12. člen
- Enakost pred zakonom: 20. člen
- Prepoved diskriminacije: 21. člen
- Varstvo potrošnikov: 38. člen
- Svoboda podjetniške pobude, 16. člen
- Pravice v sodnih postopkih, 47. člen
- Drugo (npr. izobraževanje, zasebnost, lastnina)

Korona in temeljne pravice

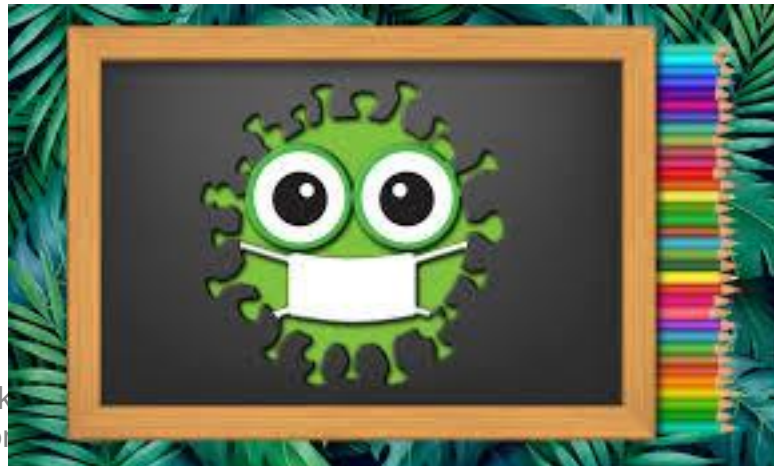
pravično ravnotežje

Varovanje zdravja (35. člen Listine) in druge pravice

PROBLEM

- Pravično ravnotežje
- Varovanje zdravja **in** druge temeljne pravice

Varovanje zdravja (35. člen Listine)

pravna opredelitev

“Vsakdo ima pravico do preventivnega zdravstvenega varstva in do zdravniške oskrbe v skladu s pogoji, ki jih določajo nacionalne zakonodaje in običaji. Pri opredeljevanju in izvajanju vseh politik in dejavnosti Unije se zagotavlja visoka raven varovanja zdravja ljudi.“

Pravica do svobode in varnosti, 6. člen EU Listine

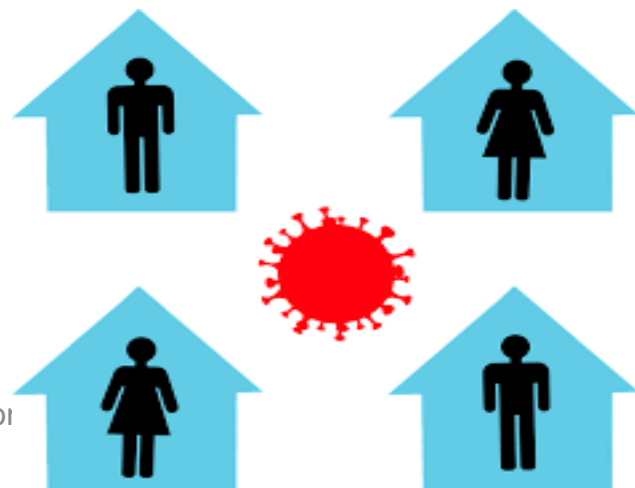
To pravico so poudarjali oboji: zagovorniki in nasprotniki ukrepov

- Nasprotniki ukrepov: zaradi omejitve gibanja (svoboda)
- Zagorniki ukrepov: Zaradi varnosti

Svoboda zbiranja in združevanja: 12. člen Listine

- Omejitve zaradi varovanja zdravja
- Important: Everyone who exercises their rights must do so in a way that does not put others in danger or limit the rights of others.

Enakost pred zakonom: 20 člen Listine

Prepoved diskriminacije: 21. člen Listine

Problemi v koroni krizi:

- Mladi-stari
- Delo doma- delo na delovnem mestu
- Neenakost glede dostopnosti testov za Covid-19
- Neenakost glede šolanja: online solanje za nekatere
- Neenakost glede ekonomskih aktivnosti: zaprte le ene trgovine ipd. (npr. V Avstriji trgovine vecje od 400 m2)

Equality before the Law: Art. 20

Non-discrimination: Art 21

Work in the office ?

Work at home ?

Varstvo osebnih podatkov

EU Listina: 8. člen

GDPR -EU uredba o varstvu osebnih podatkov

Sodišče EU:

„Vendar pa pravica do varstva osebnih podatkov ni absolutna, temveč jo je treba obravnavati glede na vlogo, ki jo ima v družbi „(see the Joined Cases C-92/09 and C-93/09 *Volker und Markus Schecke and Eifert* EU:C:2010:662, para 48)

Varstvo osebnih podatkov: problemi v praksi

Problemi:

- Zbiranje podatkov,
- Zbiranje in nadzor podatkov o boleznih,
- Contact tracing
- Drugo

Info: Schrems (data protection expert: <https://noyb.eu/en/data-protection-times-corona>)

Varstvo osebnih podatkov, korona in zdravje

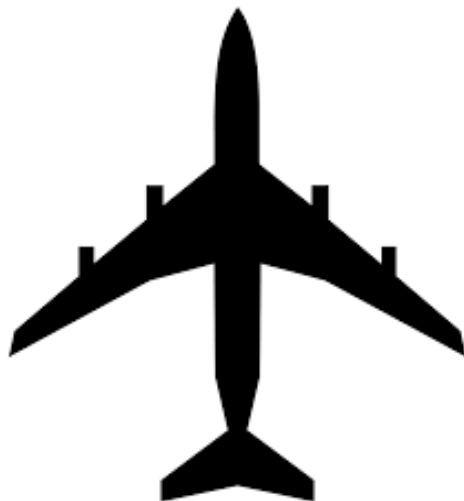
EU uredba GDPR vsebuje nekatere izjeme glede obdelave osebnih podatkov:

- Člen 9, odst. 2, tč.i:

obdelava je potrebna iz razlogov javnega interesa na področju javnega zdravja, kot je zaščita pred resnimi čezmejnimi tveganji za zdravje ali zagotovitev visokih standardov kakovosti in varnosti zdravstvenega varstva ter zdravil ali medicinskih pripomočkov, na podlagi prava Unije ali prava države članice .

Varstvo potrošnikov: 38. člen Listine

Svoboda gospodarske pobude: 16. člen Listine

Varstvo potrošnikov: 38.člen Listina: **PROBLEMI**

- **Odpovedi (leti, potovanja):**

(Ponujanje voucherjev namesto vračila denarja problem stečaji, EU Komisija grozi s tožbami 10 državam)

- **Nepostene poslovne prakse** (visoke cene mask in dezinfekcijskih sredstev, nekvalitetne maske ipd)

- **Odpovedi pogodb:** fitness, gledaliska, t.i. paketna potovanja

tenjak, Copyright! Reproduction
:itation forbidden without the
consent of the author.

Svoboda podjetniške pobude: 16.člen Listine pravica pomembna za podjetja:

- Trgovine, restavracije- zaprtje
- Delo od doma (obveznost delodajalca, da odredi delo od doma)?
- Social distancing (e.g. restavracije (avstrijsko ustavno sodisce odloci o neustavnosti predpisa
- drugo

Pravice glede sodnega varstva: 47. čl. Listine

- Neizvajanje obravnave: problem podaljšanje postopkov
- Izvajanje obravnave: problem nevarnost za zdravje
- Online obravnave: problem: "custva", enakost (dostop do racunalnika)

IV. Odgovornost in pravno varstvo glede korona krize

Odgovornost

Pravna:

- Civilna (*odškodnina*)
- upravna
- Kazenska

Politična (*Odstop*)

Sodno varstvo v času korona krize države članice in EU

Države članice- več odločitev ustavnih sodišč držav

- **Nemčija, Ustavno sodišče (Bundesverfassungsgericht):**
diskriminacija:
 - Mladi : več izhodov, (*prestrogi ukrepi*)
 - Stari: manj izhodov (*proti rahljanju ukrepov*)
 - **BVGH: sorazmerno**

ÜBERSICHT KO

Suche

Heute im Recht | Magazin | Gesetzesvorhaben

BVerfG | Corona | Lockerungen | Staats- und Verfassungsrecht

Verfassungsbeschwerden für und gegen Lockerungen der Corona-Maßnahmen erfolglos

Die Lockerungen der Maßnahmen zur Eindämmung des Coronavirus werden weder erweitert noch zurückgenommen. Zwei in diesem Sinne gegenläufige Verfassungsbeschwerden eines jüngeren und eines älteren Mannes blieben in Karlsruhe jeweils ohne Erfolg. Das Bundesverfassungsgericht hielt beide Verfassungsbeschwerden für unzulässig und nahm sie deshalb nicht zur Entscheidung an. Die Richter betonten in beiden Fällen den Gestaltungsspielraum, der dem Staat beim Schutz widerstreitender Grundrechte zusteht.

Zustimmungen
verwalten

Älterer Beschwerdeführer hat Angst um seine Gesundheit

Der ältere Beschwerdeführer rechnet sich aufgrund seines Lebensalters einer Risikogruppe zu. Er beehrte in einem Verfahren vor der 3. Kammer, Bund und Länder zu verpflichten, Lockerungen staatlicher "Corona-Maßnahmen" zurückzunehmen. Die Lockerungen kämen auch nach Ansicht wissenschaftlicher Studien zu früh und bedrohten sein Recht auf Leben und körperliche Unversehrtheit (Art. 2 Abs. 2 Satz 1 GG). Sie seien daher im Wege einstweiliger Anordnung auszusetzen und die Öffnung der Grundschulen einstweilen zu untersagen.

Gestaltungsspielraum des Staates bei Erfüllung seiner Schutzpflichten verkannt

Das Gericht | Richterinnen und Richter | Verfahren | Entsch

Startseite > Entscheidungen > Beschluss vom 12. Mai 2020 - 1 BvR 1027/20

BUNDESVERFASSUNGSGERICHT

- 1 BvR 1027/20 -

Države članice in korona: ustavna sodišča

- Austria (Constitutional Court): national regulation and limitation of fundamental rights
 - law was correct
 - government regulations partly unlawful: EQUALITY: (shops 400 m², Bauhaus)

COVID-19-Gesetz ist
verfassungskonform,
Verordnungen über
Betretungsverbote waren
teilweise gesetzwidrig

22.07.2020

Entfall von Entschädigungen für Betriebe verstößt nicht gegen Eigentumsgrundrecht und Gleichheitsgrundsatz – VfGH kann auch außer Kraft getretene Maßnahmen kontrollieren

and citation forbidden without the

consent of the author.

Korona in SLO:

omejitve gibanja po občinah

RTV SLO | MMC SLOVENIJA SVET ŠPORT KULTURA ŽIVLJENJSKI SLOG SVET ZABAVE

Novi koronavirus Najpogostejša vprašanja Karikatura dneva Statistični pregled Praktični nasveti 16. 9. 2020 | 21.01

G. C.

16. september 2020 ob 17:04
Ljubljana - MMC RTV SLO, STA

Deli

Ustavno sodišče: Omejitev gibanja na občine je bila v skladu z ustavo

Poseg v svobodo gibanja z namenom preprečevanja širjenja nalezljivih bolezni ustavno dopusten

Ustavno sodišče je ocenilo, da začasna omejitev gibanja na občine v prvem valu epidemije novega koronavirusa ni bila v neskladju z ustavo. Po oceni ustavnega sodišča so izpodbijane določbe zasledovale ustavno dopusten cilj in niso bile čezmerne.

Prof.dr. V. Trstenjak: Avtorsko zaščiteno. Citiranje in razmnoževanje dovoljeno le s soglasjem avtorice.

Primer odgovornost, Avstrija:

Example: [Ischgl](#) in Austria:

- Collective redress, more than 6000 persons (dr. Kolba)
- Criminal case
- Political responsibility

Sections ☰

The Washington Post
Democracy Dies in Darkness

Ge

Coronavirus

Latest news

U.S. map

World map

Reopening tra

me

Europe

Coronavirus infected apres-ski in the Austrian Alps; criminal probe and litigation now follow

Primer odgovornost, Avstrija

(sodišče odloči že julija 2020):

CHRONIK

ÖSTERREICH

22.07.2020

Corona-Infizierte verletzte Quarantäne: 800 Euro Strafe

Die Bosnierin war im Frühjahr mit dem Coronavirus infiziert, aber trotz verhängter Heimquarantäne in ein Geschäft gegangen.

Korona in Sodišče EU (Luxembourg)

Korona, pravni problemi in Sodisce EU

Predhodno vprasanje po 267.cl. PDEU

- Italija, C-220/20, XX
- Listina: Cleni 1, 6, 20, 21, 31, 34, 45 in 47 (*ni omenjen člen 35-zdravje*)
- **Problem**
 - Akti, s katerimi so bile razglašene izredne zdravstvene razmere na nacionalni ravni zaradi bolezni Covid-19 in **ustavitvi civilnega in kazenskega pravosodja pred italijanskimi sodišči do 31. januarja 2021.....**

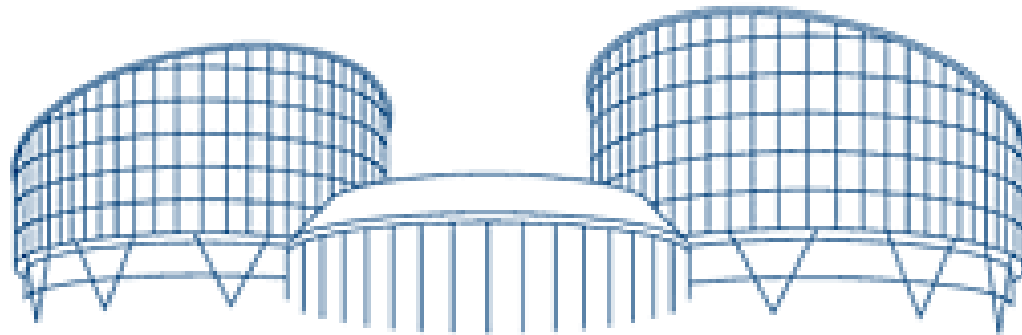
Korona in Sodišče EU:

Nicnostna tozba: T-388/20, Ryanair/Commission

DRZAVNA POMOC: 107. CL. PDEU

- Državne pomoči v EU praviloma prepovedane
- EU dovoli državno pomoč letalskim družbam v nekaterih državah članicah: razlog odpravljanje resne motnje v gospodarstvu (*e.g. Finnair*)
- Tožba Ryanair zoper EU Komisijo

V. Evropsko sodišče za človekove pravice (Strasbourg) in korona

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

V. ESČP (Strasbourg) in korona

Le Mailloux v. France (no. 18108/20)

- The case concerns the applicant's objections to the management by the French State of the Covid-19 health crisis.
- The Aix and Region Medical Association (SMAER) and two private individuals, considering the measures adopted by french authorities insufficient, lodged an urgent application for the protection of a fundamental freedom with the Conseil d'État (Eg. *to provide doctors and health professionals with FFP2 and FFP3 facemasks, surgical masks for patients and the population as a whole, and mass screening facilities for all ect*)

. ESCP (Strasbourg) in korona

Le Mailloux v. France

(no. 18108/20) alleged violations:

- an injunction on the State
 - to take the requisite action to provide doctors and health professionals with FFP2 and FFP3 facemasks, surgical masks for patients and the population as a whole, and
 - mass screening facilities for all,
 - as well as to authorise doctors and hospitals to prescribe and administer to patients at risk the hydroxychloroquin and azithromycin drug combination, also ordering medical laboratories to conduct screening tests

ESČP (Strasbourg) in korona

Le Mailloux v. France (no. 18108/20)

- Relying on ECHR:
 - Article 2 (right to life),
 - Article 3 (prohibition of torture and inhuman and degrading treatment),
 - Article 8 (right to respect for private and family life) and
 - Article 10 (right to freedom of expression),

the applicant complains of the failure of the State (France) to comply with its obligations to protect the lives and the physical integrity of persons under its jurisdiction.

ESČP (Strasbourg) in korona
Le Mailloux v. France (no. 18108/20)
Sodba 3.12.2020

- Sodba: predlog zavržen, neobstoj pravnega interesa

Press Release
issued by the Registrar of the Court

ECHR 350 (2020)
03.12.2020

Inadmissibility of application lodged by individual complaining about handling of Covid-19 health crisis

In its decision in the case of *Le Mailloux v. France* (application no. 18108/20) the European Court of Human Rights has unanimously declared the application inadmissible.

The case concerned the applicant's objections to the handling by the French State of the Covid-19 health crisis.

The Court observed that the applicant was complaining about the measures taken by the French State to curb the propagation of the Covid-19 virus among the whole population of France, but had not shown how he was personally affected. It reiterated that it did not recognise an *actio popularis*: meaning that applicants cannot complain about a provision of domestic law, a domestic practice or public acts simply because they appear to contravene the European Convention on Human Rights. In order for applicants to be able to claim to be a victim, they must produce reasonable and convincing evidence of the likelihood that a violation affecting them personally will occur.

The application was thus incompatible with the European Convention.

The decision is final.

VI. Sklepno

Korona in EU: problem pristojnosti

News
European Parliament

Headlines ▾ Press room ▾ Agenda ▾ FAQ #EuropeansAgainstCovid19

Press room / Parliament wants a European Health Union

Parliament wants a European Health Union

Press Releases [PLENARY SESSION](#) [ENVI](#) 10-07-2020 - 18:15

- Affordable access for all to COVID-19 vaccines and treatments
- Stress tests of healthcare systems in member states urgently needed
- Create an EU Health Response Mechanism to fend off future pandemics

Prof.dr. V. Trstenjak: Avtorsko
zaščiteno. Citiranje in razmnoževanje
dovoljeno le s soglasjem avtorice.

Sklepno:

- Pomen temeljnih pravic v korona krizi
- Sorazmernost
- Pravno varstvo v državah članicah in EU
- Na ravni EU: pričakovati visoko število zadev v zvezi s korono

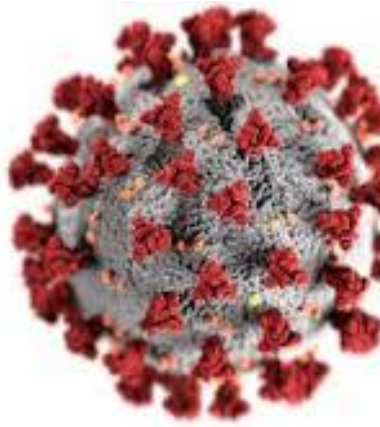

- drugo

Sklepno

- Temeljne/človekove pravice (praviloma) niso absolutne
- Odgovornost do soljudi, družbe
- Spoštovanje ukrepov kot moralna zaveza in odgovornost?
- Spoštovanje ukrepov različno v posameznih državah:
 - Razlike Slovenija – ZDA (*raziskava dr. Jure Leskovic*)
 - Razlike Švedska, Avstrija, Slovenija

Corona and fundamental/human rights

HUMAN RIGHTS

trstenjakverica@gmail.com

All photos from Google or private. Infos (text) from curia: CJEU (judgment, press release)